A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2015. október 29.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — Az adatbázisok jogi védelme — 96/9/EK irányelv — 1. cikk, (2) bekezdés — Hatály — Adatbázisok — Helyrajzi térképek — Az adatbázist alkotó tartalmi elemek önállósága — Az említett tartalmi elemek információs értékük sérelme nélküli elválaszthatósága — A helyrajzi térkép felhasználási módjának figyelembevétele”

A C-490/14. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) a Bírósághoz 2014. november 6-án érkezett, 2014. szeptember 18-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Freistaat Bayern**

és

a **Verlag Esterbauer GmbH** között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: R. Silva de Lapuerta, az első tanács elnöke, a második tanács elnökeként eljárva, K. Lenaerts, a Bíróság elnöke (előadó), J. L. da Cruz Vilaça, C. Lycourgos és J.-C. Bonichot bírák,

főtanácsnok: Y. Bot,

hivatalvezető: V. Tourrès tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2015. szeptember 2-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Freistaat Bayern képviseletében U. Karpenstein és M. Kottmann Rechtsanwälte,

– a Verlag Esterbauer GmbH képviseletében P. Hertin Rechtsanwalt,

– a német kormány képviseletében T. Henze, J. Kemper és D. Kuon, meghatalmazotti minőségben

– a belga kormány képviseletében J.-C. Halleux, L. van den Broeck és C. Pochet, meghatalmazotti minőségben,

– a spanyol kormány képviseletében A. Gavela Llopis, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: német.

– a francia kormány képviseletében D. Segoin, meghatalmazotti minőségben,

– az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: S. Fiorentino avvocato dello Stato,

– az osztrák kormány képviseletében G. Eberhard, meghatalmazotti minőségben,

– a lengyel kormány képviseletében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,

– a portugál kormány képviseletében L. Inez Fernandes és L. da Conceição Esmeriz, meghatalmazotti minőségben,

– az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében J. Kraehling, meghatalmazotti minőségben, segítője: N. Saunders barrister,

– az Európai Bizottság képviseletében T. Scharf és J. Samnadda, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az adatbázisok jogi védelméről szóló, 1996. március 11-i 96/9/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 77., 20. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 15. kötet, 459. o.) 1. cikke (2) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Freistaat Bayern (bajor tartomány) és a turistatérkép-gyűjteményekre szakosodott osztrák Verlag Esterbauer GmbH (a továbbiakban: Verlag Esterbauer) kiadó között a szerzői és szomszédos jogokról szóló német törvény (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte) (a továbbiakban: UrhG) alapján benyújtott abbahagyásra kötelezés iránti kérelem tárgyában folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 96/9 irányelv (9), (10), (12), (14) és (17) preambulumbekezdése az alábbiakat állapítja meg:

„(9) mivel az adatbázisok a Közösségen belüli információs piac kiépülésében jelentős szerepet játszanak; mivel ezek az eszközök számos más területen is hasznosíthatók;

(10) mivel a kereskedelem és az ipar minden ágában mind a Közösségen belül, mind világszerte az évente előállított és feldolgozott adatok mennyiségének gyorsuló növekedése megköveteli a korszerű információkezelő rendszerekbe való befektetést minden tagállamban;

[...]

(12) mivel a korszerű adattároló és adatfeldolgozó rendszerekbe nem fognak befektetni a Közösségen belül, ha nem kerül sor egy szilárd és egységes védelmi rendszer bevezetésére az adatbázis-előállítók jogainak védelmében;

[...]

(14) mivel az ebben az irányelvben biztosított védelem ki kell, hogy terjedjen a nem elektronikus adatbázisokra is;

[...]

(17) mivel az »adatbázis« fogalma magában kell, hogy foglalja az irodalmi, művészeti, zenei, vagy más művek, illetve az egyéb tartalmi elemek, így a szövegek, hangok, képek, számok, tények és adatok gyűjteményeit; mivel e fogalom ki kell, hogy terjedjen az olyan önálló művek, adatok és egyéb tartalmi elemek valamely rendszer vagy módszer szerint elrendezett gyűjteményeire, amelyekhez egyedileg hozzá lehet férni; [...]".

4 A 96/9 irányelv „Tárgyi hatály" címet viselő 1. cikke a következőket tartalmazza:

„(1) Ez az irányelv a bármilyen formában létrehozott adatbázisok jogi védelméről szól.

(2) Ennek az irányelvnek az alkalmazásában »adatbázis« az önálló művek, adatok vagy egyéb tartalmi elemek valamely rendszer vagy módszer szerint elrendezett gyűjteménye, amelynek elemeihez elektronikus eszközökkel vagy bármely más módon egyedileg hozzá lehet férni.

[...]"

A német jog

5 Az UrhG „Fogalommeghatározások" című 87a. cikke (1) bekezdésének első mondata a 96/9 irányelv 1. cikkének (2) bekezdését ülteti át a német jogba.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

6 A bajor tartomány a mérésügyi és földrajzi információs tartományi hivatalon (Landesamt für Vermessung und Geoinformation) keresztül 1:50 000 léptékű helyrajzi térképeket ad ki Bajorország teljes területéről. A Verlag Esterbauer osztrák kiadó, amely többek között atlaszokat, túrafüzeteket, valamint kerékpárosoknak, túrakerékpárosoknak és görkorcsolyázóknak szóló térképeket ad ki.

7 A bajor tartomány úgy véli, hogy a Verlag Esterbauer jogellenesen használta fel a helyrajzi térképeit és vette át az ezek alapjául szolgáló adatokat a saját térképei elkészítéséhez. Ezért a Landgericht Münchenhez (müncheni területi bíróság) fordult, és kérte a jogsértés abbahagyását és a Verlag Esterbauer kártérítésre kötelezését. Ez az elsőfokú bíróság valamennyi kérelemnek helyt adott.

8 A Verlag Esterbauer erre fellebbezést nyújtott be az Oberlandesgericht Münchenhez (müncheni tartományi legfelsőbb bíróság), amely részlegesen hatályon kívül helyezte a Landgericht München (müncheni területi bíróság) ítéletét. Az Oberlandesgericht (tartományi legfelsőbb bíróság) csak abban a részben engedélyezte a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) előtti felülvizsgálatra irányuló kérelmet, amelyben elutasította a bajor tartománynak az adatbázisok UrhG 87a. és azt követő cikkei szerinti védelmére alapított kérelmeit.

9 A Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) kérdése ebben az összefüggésben a 96/9 irányelv hatályára, és arra irányul, hogy a bajor tartomány által készített helyrajzi térképek beletartoznak-e az ezen irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „adatbázis" fogalmába. A kérdést előterjesztő bíróság konkrétan azt kérdezi, hogy a földfelszín adott pontjainak koordinátáit jelző adatok e rendelkezés értelmében „önálló tartalmi elemeknek" minősíthetők-e.

10 E körülményekre tekintettel a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) úgy döntött, hogy felfüggeszti az eljárást, és a következő kérdést terjeszti előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé:

„Azon kérdés esetében, hogy a 96/9/EK irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében vett önálló tartalmi elemek gyűjteményéről van-e szó, mert a tartalmi elemek információs értékük sérelme nélkül elválaszthatók egymástól, valamennyi elképzelhető információs érték jelentőséggel bír, vagy csak az az érték, amelyet a gyűjtemény rendeltetése alapján és az abból fakadó tipikus felhasználói tevékenység figyelembevételével kell meghatározni?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

11 A kérdést előterjesztő bíróság kérdése lényegében arra irányul, hogy a 96/9 irányelv 1. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a helyrajzi térképből egy másik térkép elkészítése és forgalmazása céljából kinyert földrajzi adatoknak kinyerésüket követően elegendő információs értéke marad ahhoz, hogy az említett rendelkezés értelmében „adatbázis” „önálló tartalmi elemeinek” lehessen őket minősíteni.

12 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság korábban már kimondta, hogy az uniós jogalkotó által kitűzött cél annak feleltethető meg, hogy az „adatbázis” 96/9 irányelv szerinti fogalmának formális, technikai és tárgyi jellegű megfontolásoktól független, tágabb jelentést biztosítsanak (lásd: Fixtures Marketing ítélet, C-444/02, EU:C:2004:697, 20. pont; Ryanair-ítélet, C-30/14, EU:C:2015:10, 33. pont).

13 Az irányelv 1. cikkének (1) bekezdése így kimondja, hogy az irányelv a „bármilyen formában létrehozott” adatbázisok jogi védelméről szól.

14 A 96/9 irányelv (17) preambulumbekezdése pontosítja, hogy az adatbázis fogalmába beletartoznak „az irodalmi, művészeti, zenei, vagy más művek, illetve az egyéb tartalmi elemek, így a szövegek, hangok, képek, számok, tények és adatok gyűjteményei” (lásd: Fixtures Marketing ítélet, C-444/02, EU:C:2004:697, 23. pont). Az említett irányelv (14) preambulumbekezdése szerint pedig az irányelvben biztosított védelem kiterjed a nem elektronikus adatbázisokra is.

15 Az a körülmény, hogy a szóban forgó helyrajzi térképek analóg jellegűek, és a grafikai program segítségével történő egyedi felhasználásukhoz szkenneres digitalizálásra van szükség, nem akadálya tehát annak, hogy ugyanezen irányelv értelmében „adatbázisnak” lehessen őket minősíteni.

16 A Bíróság azt is kimondta, hogy ebben a tágabb értelmezési kontextusban az „adatbázis” irányelv értelmében vett fogalma sajátos jellegét funkcionális ismérvből meríti (lásd: Fixtures Marketing ítélet, C-444/02, EU:C:2004:697, 27. pont). Miként az említett irányelv (9), (10) és (12) preambulumbekezdéséből kitűnik, az irányelvben biztosított jogi védelem az adattároló és az adatfeldolgozó rendszerek létrehozásának ösztönzésére irányul, amelyek – miközben az évente előállított és feldolgozott adatok mennyisége valamennyi tevékenységi ágban exponenciálisan nő – hozzájárulnak az információs piac kiépüléséhez (lásd a Fixtures Marketing ítélet C-46/02, EU:C:2004:694, 33. pont; The British Horseracing Board és társai ítélet, C-203/02, EU:C:2004:695, 30. pont; Fixtures Marketing ítélet, C-338/02, EU:C:2004:696, 23. pont; Fixtures Marketing ítélet, C-444/02, EU:C:2004:697, 39. pont).

17 A 96/9 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „adatbázisnak” történő minősítés így mindenekelőtt „önálló tartalmi elemek” gyűjteményének létezését feltételezi, azaz amelyben tartalmi elemek információs, irodalmi, művészi, zenei vagy más jellegű tartalmuk értékének sérelme nélkül elválaszthatók egymástól. (lásd: Fixtures Marketing ítélet, C-444/02, EU:C:2004:697, 29. pont).

18 A Verlag Esterbauer és az Európai Bizottság rámutat arra, hogy az analóg helyrajzi térképeknél a figyelembe veendő egymástól elválasztható tartalmi elem két adatból tevődik össze: egyrészt a „földrajzi koordinátapontból", azaz a kétdimenziós vetületi hálózat egy adott koordinátapontjának megfelelő, számmal kifejezett kódból, másrészt pedig a „jelzésből", azaz a térkép készítője által egy adott elem, például egy templom jelölésére használt, számmal kifejezett kódból. Rámutatnak arra is, hogy ezeknek az adatoknak az információs értéke a helyrajzi térképből való adatkinyerést követően a gyakorlatilag a nullához közelít, mivel a fent említett példával élve a meghatározott földrajzi koordinátaponton feltüntetett „templom" jelzés alapján a templom elhelyezkedésére vonatkozó fontosabb információk közzététele hiányában nem lehet kikövetkeztetni, hogy a templom egy adott városban vagy faluban található.

19 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy a helyrajzi térképek, mint amilyenek az alapeljárásban is szerepelnek, olyan alapanyagként szolgálnak, amely segítségével a benne lévő tartalmi elemek szelektív kinyerése révén további melléktermékek állíthatók elő. Az alapügyben a Verlag Esterbauer a bajor tartományról készült földrajzi térképekből digitalizálás révén kerékpárosoknak, túrakerékpárosoknak, illetve görkorcsolyázóknak ajánlott útvonalakra vonatkozó földrajzi adatokat nyert ki.

20 Márpedig az ítélkezési gyakorlat szerint egyrészt nem csak az egyedi adat, hanem az adatok kombinációja is minősülhet „önálló tartalmi elemnek" a 96/9 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében (lásd: Fixtures Marketing ítélet, C-444/02, EU:C:2004:697, 35. pont; Football Dataco és társai ítélet, C-604/10, EU:C:2012:115, 26. pont).

21 Nem ellentétes ezért a 96/9 irányelv 1. cikkének (2) bekezdésével, hogy a jelen ítélet 18. pontjában szereplő két adat, illetve több adat – így például a kerékpárosoknak, túrakerékpárosoknak, illetve görkorcsolyázóknak ajánlott útvonalakra vonatkozó földrajzi adatok - kombinációja az említett rendelkezés értelmében „önálló tartalmi elemnek" minősülhessen, amennyiben az említett adatoknak az érintett helyrajzi térképből történő kinyerése a jelen ítélet 17. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében nem érinti az információs tartalmuk értékét.

22 A Bíróság másrészt kimondta, hogy valamely gyűjtemény egyik tartalmi elemének információs értéke az említett ítélkezési gyakorlat értelmében nem sérül, ha az említett elem az érintett gyűjteményből történt kinyerése után önálló információs értékkel bír (lásd: Fixtures Marketing ítélet, C-444/02, EU:C:2004:697, 33. pont; Football Dataco és társai ítélet, C-604/10, EU:C:2012:115, 26. pont).

23 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy az adatbázis létrehozása, amelyet – ahogyan ez a jelen ítélet 16. pontjából következik – a 96/9 irányelv a benne biztosított jogi védelem révén ösztönözni kíván, hozzáadott értéket nyújthat ezen adatbázisok alkotóelemeinek, mivel azok valamely rendszer vagy módszer szerint vannak elrendezve, és egyedileg hozzájuk lehet férni. Ha valamely gyűjtemény egyik elemének értékét a gyűjteményben való elrendezés növeli, akkor az említett gyűjteményből történő kinyerése ennyivel csökkentheti az értékét, ez azonban nem változtatja meg a 96/9 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „önálló tartalmi elemnek" való minősítését, amennyiben önálló információs értékét megőrzi.

24 Következésképpen egy tartalmi elem gyűjteményből való kinyeréséhez kapcsolódó információs értékének csökkenése nem zárja ki szükségszerűen azt, hogy ez a tartalmi elem a 96/9 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „önálló tartalmi elem" fogalma alá tartozzon, amennyiben az említett elem megőrzi önálló információs értékét.

25 A kérdést előterjesztő bíróságnak az olyan helyrajzi térképeken található alkotóelemek önálló értékének megítélésére vonatkozó kérdésével kapcsolatban, mint amilyenekről az alapeljárásban szó van, és különösen azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy ezt az értéket a helyrajzi térképek rendeltetésére tekintettel vagy az arra vonatkozó tipikus felhasználói tevékenység figyelembevételével kell-e megítélni,

emlékeztetni kell, hogy a helyrajzi térképek számos felhasználási lehetőséget nyújtanak, így például két végpont közötti útvonaltervezést, kerékpártúra előkészítését, út, város, folyó, tó vagy hegy nevének vagy elhelyezkedésének, folyamszélességnek, illetve domborzati különbségnek a megkeresését.

26 Az ilyen kritériumnak annak megítélése céljából történő alkalmazása, hogy milyen önálló információs értékkel bírnak egy gyűjteményben, például helyrajzi térképen található alkotóelemek – azonfelül, hogy nehéz lenne meghatározni az ilyen gyűjtemény elsődleges rendeltetését, illetve tipikus felhasználóját –, ellentétes lenne az uniós jogalkotó arra irányuló szándékával, hogy tág jelentést biztosítson az adatbázis fogalmának.

27 A Bíróság ítélkezési gyakorlata és különösen a Fixtures Marketing ítélet (C-444/02, EU:C:2004:697) szerint ezért a gyűjteményből kinyert tartalmi elem önálló információs értékét nem az adott gyűjtemény tipikus felhasználója szempontjából, hanem a kinyert tartalmi elem iránt érdeklődő harmadik személyek szempontjából fennálló információs értékre tekintettel kell megítélni. A Bíróság ebben az ítéletben ugyanis azt mondta ki, hogy azok a labdarúgó-találkozóval kapcsolatos adatok, amelyeket egy szerencsejáték-szervező társaság egy labdarúgó-bajnokság szervezői által létrehozott, a bajnokság keretében lebonyolított összes találkozóra vonatkozóan információt tartalmazó gyűjteményből nyert ki, önálló értékkel bírnak, amennyiben a harmadik személy érdeklődők – azaz a szerencsejáték-szervező társaság ügyfelei – számára érdemi információkkal szolgálnak (lásd: Fixtures Marketing ítélet, C-444/02, EU:C:2004:697, 34. pont).

28 Ennélfogva az olyan, gazdasági szempontból önállóan hasznosított, gyűjteményben szereplő adatok, mint amilyeneket a Verlag Esterbauer a bajor tartomány helyrajzi térképeiből nyert ki, a 96/9 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „adatbázis” „önálló tartalmi elemeinek” minősülnek, mivel kinyerésüket követően érdemi információkkal szolgálnak az adatot kinyerő társaság ügyfelei számára.

29 E feltételek mellett a feltett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 96/9 irányelv 1. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a helyrajzi térképből harmadik személy által egy másik térkép elkészítése és forgalmazása céljából kinyert földrajzi adatoknak kinyerésüket követően elegendő információs értéke marad ahhoz, hogy az említett rendelkezés értelmében „adatbázis” „önálló tartalmi elemeinek” lehessen őket minősíteni.

A költségekről

30 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

Az adatbázisok jogi védelméről szóló, 1996. március 11-i 96/9/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 1. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a helyrajzi térképből harmadik személy által egy másik térkép elkészítése és forgalmazása céljából kinyert földrajzi adatoknak kinyerésüket követően elegendő információs értéke marad ahhoz, hogy az említett rendelkezés értelmében „adatbázis” „önálló tartalmi elemeinek” lehessen őket minősíteni.

Aláírások